

Háború és Tündérkert

1943-ban a Szovjetunió területéről visszavonuló német katonák különleges osztagot állítottak fel. Más elitkommandók műkincseket raboltak vagy ellenállókra vadásztak. Nekik azonban az lett a feladatuk, hogy végigjárják Ukrajna és a Krím-félsziget növényállomásait, és a háború kellős közepén *vetőmagmintákat* raboljanak.

Fővezérük, Adolf Hitler meggyőződéssel vallotta, hogy a világhatalom megszerzésében előnyre tesz szert, aki a legtöbb növény magját birtokolja. Becslések szerint a náciknak körülbelül 40 ezer darabot sikerült megszerezniük, és azokat Ausztriába, egy Graz (ejtsd: grác) városához közeli kastélyba szállították. A magok későbbi, háború utáni sorsa azonban ismeretlen. Egyes feltételezések szerint kis részük német

kutatóintézetek gyűjteményébe került, mások szerint a kastély gondnoka és angol asszisztense Svédországba, Argentínába és Angliába menekítette az állomány nagyobb részét.

Bárhogy is történt, ezek a vetőmagok eltűntek a növénykutatók és a mezőgazdasági szakemberek szeme elől. Nem úgy a világ leghatalmasabb gyűjteménye! A németek 1941 szeptemberében körbevették Leningrádot (ma Szentpétervár). A városban már húsz éve létezett a Növényipari Intézet, amit az alapítójáról, Nyikolaj Vavilovról neveztek el. Itt *negyedmillió* vetőmagot tároltak: gabonát, rizst, burgonyát, zöldségeket és gyümölcsöket. Ezek nemcsak a Szovjetunió területéről származtak. Vavilov professzor az 1920-

30-as években 5 kontinenst járt be gyűjtőútjain, hogy a világ különböző pontjain minél több természetű növény magját megszerezze. Hatalmas ládák tucatjaiban elsősorban olyan növények magjait gyűjtötte, amelyek segíthettek, hogy nemesítés után minél jobb terméseredményeket lehessen elérni az éhínségek sújtotta Szovjetunióban. Az intézet nemcsak hosszú távon raktározta ezeket a magbankjában, hanem szét is osztotta a növényállományok között, hogy ők is nemesíthessenek.

A nemesítés során a kutatók a növények legkedvezőbb tulajdonságait erősítik, hogy minél inkább ellenálljanak a kórokozóknak, tűrjék a szárazságot vagy nedvességet, ízletesebbek legyenek és gyorsan érjenek.

A németek által körülrzárt Leningrádba csak kis mennyiségben és rejtett csatornákon lehetett utánpótlást küldeni. Hamarosan rettenetes helyzet alakult ki, a városban egyre többen haltak éhen. A Vavilov Intézet kutatói úgy döntöttek, eltorlaszolják a bejáratokat, hogy megvédjék

a felbecsülhetetlen értékű maggyűjteményt. Részben a túlélésük érdekében fosztogató helyiektől, részben a táplálék nélkül maradt rágcsálóktól.

Csakhogy eközben ők maguk is nélkülöztek. Választaniuk kellett, hogy saját életüket mentve megeszik a karnyújtásnyira lévő élelmiszerforrást, vagy mindenáron megmentik a magokat. A nagyszerű tudósok közül sokan az életüket áldozták fel, de a magok épségben maradtak. Az általuk megmentett növények 90%-a sehol másutt nem lelhető fel a világ hasonló magbankjaiban, így sikerrel őrizték meg számos növényfajta „régii” genetikai állományát. A Vavilov Intézet ma is működik Szentpéterváron, és azóta sok más helyen is kialakítottak magbankokat.

Magyarországnak is van növénymag-hőse. Kovács Gyulának hívják, egy kis zalai faluban él, és Európa legnagyobb, egy nemzethez kötődő gyümölcsgyűjteményét hozta létre. Elhagyatott kerteket járva újabb és újabb fajtákat szerez és nevel, és ezzel szép csendben felépítette az ősi kárpát-medencei gyümölcsfajták egyre nagyobb sokaságát őrző génbankját. Ma már körülbelül 3 500 fajtát őriz különféle gyümölcsökből (alma, körte, kajszli, cseresznye, birs, őszibarack, szilva, naspolya, meggy) egy fenntarthatóbb, egészségesebb világ reményében. Már követői is vannak, szaporodnak a Tündéerkertek.

Te is megnézheted, hogy milyen gyümölcsfajtákat sikerült megmenteni az utóbbi évben:

tunderkertek.hu

Z. KARVALICS LÁSZLÓ

